

Stev. 218

V Ljubljani, v četrtek, 24. septembra 1936

Seto 1.

Danes zatišje, jutri napad na Bilbao

Katalonci sprti med seboj

Na vzhodu je spet zavrelo

Nanking, 24. sept. o. Incident v Hankewu je

★

Ljubljana, 24. septembra.

Danes ob 11 so dospeli v Ljubljano bolgarski avtomobilisti s 13 vozovi. Pred kazinskim poslojem so jih pozdravili zastopniki bana, vojaške oblasti, mestne občine, Zveze za tujski promet Avtokluba, Jug.-bolgarske lige in drugi. Popoldne se avtomobilisti odpeljejo na Bled, drevi pa jutri bo v Ljubljani prirejena slavnostna večerja.

Predsednik grške vlade govori o bodočem delu

Metaxas rešuje Grčiji slavo

Pred nedavnim so nemški listi objavili razgovor, ki ga je dovolil predsednik grške vlade Metaxas nekemu nemškemu časnikarju. V zvezi s tem razgovorom je poslal poročevalec svojim listom sledeče poročilo:

Od vojaka do generala

Joannis Metaxas je bil rojen leta 1871 na jonskem otoku Itaki in je prebil svojo mladost na sosednjem otoku Kefaloniji. Po grškem ljudskem mnenju ima to ozemlje imenitno zgodovino. Iz tega otoka izvira namreč Odisej, toliko slavljeni junak pripovedk. Posebno pa je Kefalonija bila od nekdaj domovina najpremetenejših Grkov.

Metaxasa so že za časa njegove mladosti doleteli za vojaka. Absolviral je kadetno šolo, vojno akademijo pa je obiskoval v Nemčiji, kjer je tudi služil v prav različnih vojnih formacijah. Povsod so se takoj izkazale mladeničeve velike vojaške sposobnosti in njegova inteligenca.

Že leta 1897 je bil za časa grško-turške vojne pridružen generalštabu. Ko je postal Venizelosov prvi minister, je imenoval Metaxasa za svojega pribočnika. V tem svojstvu je potem dosegel sklenitev grško-bolgarske vojaške konvencije, bil je vojaški ekspert delegacije na londonski konferenci in je vodil nato leta 1913 pogajanja za sklenitev vojaške pogodbe med Grčijo in tedanjo Srbijo.

Ob izbruhu druge balkanske vojne pa ga zopet vidimo na fronti. Bil je tu kot poročnik in je vodil oddelek I. v glavnem generalštabnem stanu.

Kmalu nato je izbruhnila svetovna vojna in Grčija se je znašla pred velikimi vojaškimi problemi, ki so čakali svoje rešitve. V tem trenutku, ko je stala Evropa v vsesplošnem bojnem plamenu, je imenoval kralj poročnika Metaxasa za šefa glavnega generalštaba. Toda on je s tega visokega položaja zopet odstopil, ker se on ni strinjal s politiko Venizelosa, ki je silil Grčijo, naj se udeleži vseevropske vojne. Bil je imenovan za polkovnika, toda je prosil, naj ga odpuste.

Na tem dejstvu se vidi Metaxasov značaj. Odgovarjal se je sijajni karieri, ker ni hotel delati nikakih kompromisov. Vztrajno je zasledoval cilj, v katerem je šlutil dobrobiti naroda: za narod je žrtvoval tudi osebne koristi, ki bi mu pripomogle do najvišjih položajev. S svojim vladarjem je šel v pregnanstvo.

Od generala do politika

Leta 1920 so ga obenem z monarhom poklicali nazaj, reaktivirali in imenovali za generala. Toda on ni hotel ostati pri armadi. Spoznal je namreč, da bodo pri delovanju za narod sedaj odločilni politiki in ne generali.

Leta 1921 je ustanovil politično stranko, ki jo je nazval »neodvisna stranka«. Vedel je namreč, da more doseči kak političen vpliv samo s pomočjo stranke. Delal je proti temu, da bi se

Grčija bojevala proti Mali Aziji, ko je hotela vlada napraviti vojno ekspedicijo na ozemlje Male Azije. Kot mlad poslanec je dobil nalog, naj osnuje nov kabinet. Vendar v vsem tem ni uspel.

Katastrofalna ekspedicija se je izvedla proti njegovi volji in je prizadejala Grčiji najhujši udarec. Metaxas je nastopil proti ekspediciji z vsemi močmi. Naprej je šlutil nesrečo in je delal proti vojni s tako silo, da so ga začeli dolžiti izdajstva ter so ga končno — izgnali.

Polomija grške armade je prinesla polomijo tudi kraljestvu. Kraljevina se je spremenila v republiko. Na podlagi vsesplošne amnestije je bila dana tudi Metaxasu prilika, da se vrne v domovino. Toda šele leta 1926 se mu je posrečilo, da je na čelu 54 poslancev stopil v parlament in postal prometni minister.

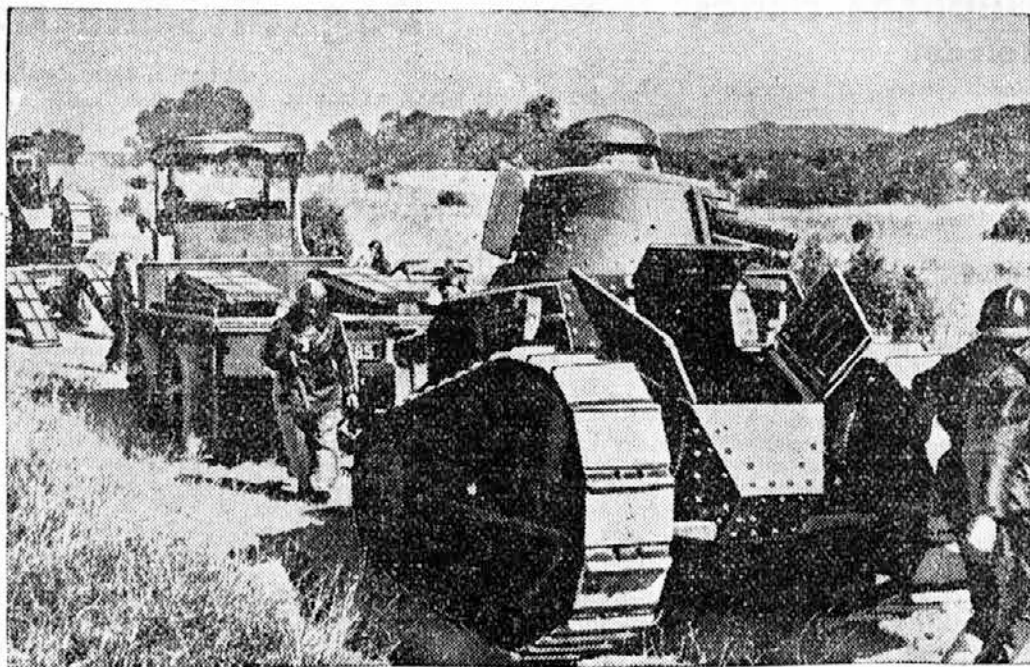
Kljub temu uspehu pa so volitve leta 1928 njegovo stranko vendar le malo oslabil. Stopil je v ozadje in mogel se je spraviti na politično pozornico šele leta 1932 z malo skupnico svojih poslancev. Ko je leta 1933 izbruhnila venizelistična revolucija, se je takoj stavil na razpolago kot minister brez listnice, z namenom, da zatre revolucijo. Nato je zopet odstopil, ker je bila preslišana njegova zahteva po takojšnji vzpostavitvi kraljestva. Tudi tokrat se je rajši odrekel svojemu položaju, kakor da bi napravil kompromis. Toda odšel je veljal njegov boj izključno restavraciji kraljestva, v katerem je videl rešitev naroda. Svojo stranko je prekrstil v kraljevo stranko.

Kljub temu, da je Kondilis spraval kralja nazaj na prestol, je moral biti Metaxas prvi, ki je moral z vso silo zagovarjati kraljev povratek. Po povratku kralja se je izkazalo za nemogoče, ustvariti kako politično vlado. Nasprotno stranke so bile prepričane, da more nastopiti samo gospodarski kabinet pod predsedništvom pravnika Demerdzisa. K tej vladi je pristopil nato Metaxas kot vojni minister, po Demerdzisovi smrti pa je prevzel predsedništvo vlade.

Tudi danes je še predsednikova vojaška izobrazba nedosegljiva. Povsod se čuti, da je bil generalštabnik. Ne posluša se nobenih fraz, govori kratko in določno, ko je svoje misli točno zbral in pretehtal. On je neverjetno stvaren, realen, nikdar zmeden, bolj mislec kakor govornik, človek, ki zna takorekoč iz nič nekaj ustvariti, ki pa se zna dobro izogniti vsaki zaletlosti. Njegove odločitve drže, izvirajo iz osredotočenega stališča do stvari, vsak čuti: on ve, kaj hoče in hoče, kar ve.

Delo ga kaže

Razgovor se je začel s poročevalčevim vprašanjem, ali se je načrt za prevrat storil že prej, ali pa je bil slučajna posledica težkega položaja, v katerem se je znašla država. Ministrski predsednik je odgovoril: »Jaz sem že davno spoznal slabost in breme parlamentarizma in sem iskal



Francoski tanki na manevrih v bližini Vinona.

možnosti, da utrdim državni ugled. Toda za popolu državni preokret sem čakal prilike, ki bi sama prisilila državo k temu. Ta prilika je bila na večer 3. avgusta. Ta večer so namreč prišli k meni zastopniki komunistov in so zahtevali, naj onih socialnih načrtov, ki sem jih do tedaj izdelal in začel izvajati, ne uresničim.

Možje, ki so se izdajali za zastopnike delavstva, so torej zahtevali, da se delavstvu ne ustvari dobrobit, ki sem ga imel v načrtu. Vzrok je bil jasen: Funkcionarji so se bali, da bodo izgubili svoje položaje in svoje pristaje, če se v Grčiji vzpostavijo idealne razmere. In oni niso samo zahtevali, marveč so celo grozili z vstajo in revolucijo, kakor smo to doživeli nekoliko prej v Solunu, kjer je bilo toliko mrtvih. V tem trenutku zame ni bilo izbire.

Na vprašanje, če misli, da je v Grčiji komunizem že izravan, je predsednik odgovoril: »Polnoma. Vode smo spravili v zapore. K sreči je policiji uspelo, da je še tiste dni ujela tudi glavnega krivca. To je Zahariades, večkrat predkaznovan popleh, ki ima na vesti tudi nekaj umorov. Toda leta 1928 se mu je posrečilo, da je pobegnil ter je našel ugodno zavetje in lep sprejem v Moskvi. Od tedaj je glavni hujskač v Moskvi. Pri zadnjem zasedanju kominterne je zastopal balkanske države. V ostalem je vsako komunistično udejstvovanje v Grčiji prepovedano. Zato skrbim novo ustanovljeno varnostno podtajništvo. Nadalje smo ustanovili za preganjanje komunizma poseben zasilen zakon, ki izključuje vsako možnost komunističnega delovanja. Končno pa tudi delavstvo samo obrača hrbet komunizmu. Novi vladni ukrepi naletavajo na odobravanje — narod komunizmu ne rabi več.

Notranji ustroj Grčije

Predsednik je nadaljeval: »Nova država bo imela stanovsko ureditev. Nastajajo delodajalske in delojemalske organizacije na področju posameznih pokrajin. Vrhovni vodje teh obveznih organizacij so v posameznih pokrajinah prefekti teh pokrajin, nad njimi pa sem jaz. Sodelovanje vseh skupin se vrši prav tovariško. Kake stavke so odsej izključene. Možno je, da iz tega nastane nekoč neka zbornica, toda taka zbornica — če bi res do nje prišlo — ne bo nikakor spominjala na parlamentarizem. Jaz celo verjamem, da bo iz vsega tega nastala nekoč močna vsedrjavna stranka. Ni treba, da bi jo mi ustanovili, nastala bo iz ljudi, ki razumejo vrednost novega položaja.

Glede kulturno-političnih razmer je predsednik izjavil: »Odpraviti hočemo duhovni proletarijat. Dosedaj je bilo spričevalo visoke šole tudi kot nekako ogledalo, v katerem se je zrcalil človekov značaj. To pa spričevalo dejansko ni. Visokošolsko spričevalo prikazuje samo znanstveno vrednost človekovo in ne vsebuje prav ničesar o drugih človeških lastnostih, ki jih zahtevajo razni poklici. Vse te stvari so šele v povoju in morejo biti uvedene šele postopoma.

Sploh bo vsa naša mladinska vzgoja doživela temeljit preobrat. Naši otroci se morajo učiti discipline in navaditi jih moramo, da bodo za narodne ideale kaj žrtvovali. Oni morajo postati Grki in samo Grki, potem šele pride ostalo. Spomniti jih moramo, da je Grška zibelka evropske kulture. Tudi gledališče se bo moralo spomniti, da je naš stari vek prinesel ljudem dramo, naši klasični

dramatiki morajo biti vzor našim sedanjim avtorjem. Sofoklejeva drama je dosedaj še nedosegljiva. Nasprotno pa naša dežela ni preveč muzikalno navdahnjena, zato bo glasba ostala pri nas samo kot nekaka postranska umetnost. Toda glasbena komedija ima pri nas močne korenine in jo je treba gojiti. Ona je to, za kar se morejo navduševati naše široke ljudske plasti. Vsa grška bit pride najbolj tipično do izraza v njej.

„Junak z nasmehom“

Na vprašanje, kako je s svetovnim nazorom, je predsednik odgovoril: »Mi ne postavljamo nobenega novega svetovnega nazora, kajti mi imamo svojo klasično dobo, ki je za nas danes tudi še mero dajna. Naši stari filozofi so živeli nekoč in njihovi ideali so naši ideali. Naš stari vek nam je dal simbol Palade Atene, ona je bila boginja znanosti, toda ona je nosila istočasno tudi bojno čelado in sulico, na njenem ščit pa je upodobljeno Meduzino obličje, pred katerim vsak zastrmi. V takih silnih simbolih je izraženo naše gledanje na svet. Smehljajoči se junak, kakor so ga upodabljali v starem veku, je vzor naše mladine. Mi hočemo, da si pridobi naš narod zopet vero v svojo bodočnost, hočemo, naj bo optimist. Kajti optimist zmaga, pesimist nikdar!

Razen teh velikih vzorov starega veka imamo krščanstvo. Mi smo grški katoliki. To je nekaj posebnega. Sreča je za nas, da imamo edinstveno in enotno narodno cerkev, kateri je ves grški narod verno vdan že stoletja.

Na tem področju, je dejal predsednik, se ne bo nič spremenilo. Živeti hočemo v miru in prijateljstvu z vsemi narodi, kajti mi potrebujemo miru in ga ljubimo. Kot balkanska in obmorska država imamo svoje obveze, ki jih bomo tudi spoštovali. V pogodbah stoji. Nova ureditev države se bo poznala tudi na zunaj in se jo pozna v tem, da je ugled Grčije narastel. Obnovitev naše narodne obrambe in red v državi sta nam prinesla moč in ugled tudi izven naših meja. Novemu razvoju moramo posvečati vso pozornost. Pomen nas kot naroda se je s tem dvignil, dasi smo majhen narod. Ta pomen leži očitno v zaupanju in veri našega ljudstva, ki se od 4. avgusta pozna v vseh področjih.

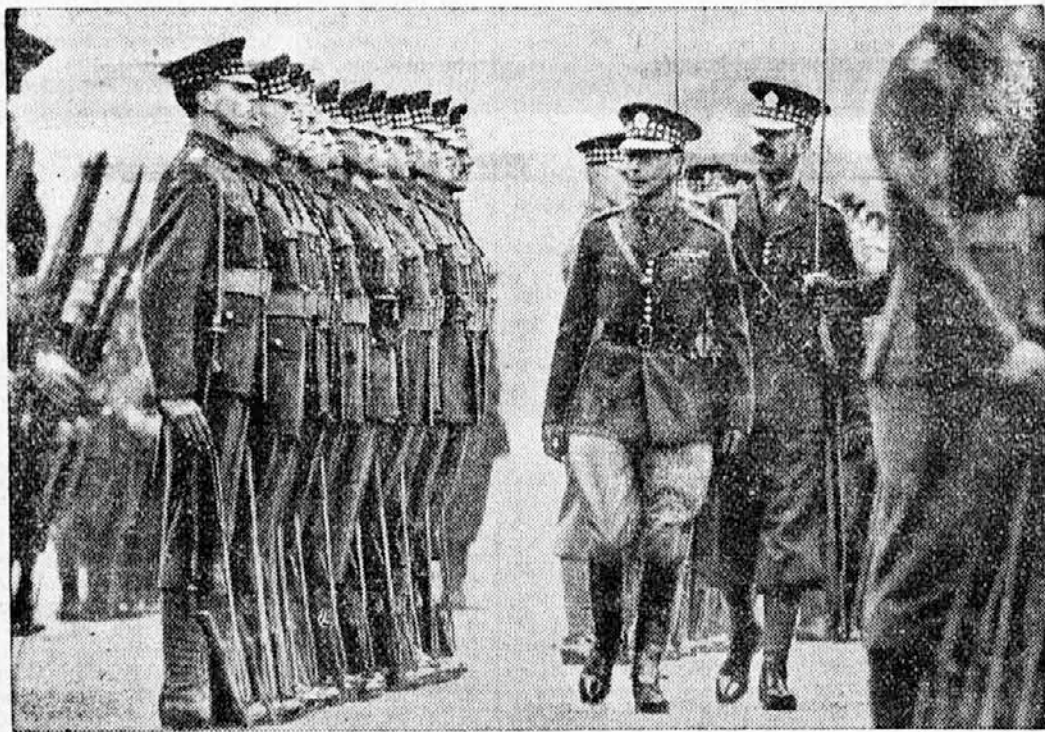
Foto amaterji pozor!

Nudimo Vam po najnižji ceni popolnoma nove krasne foto albume, foto oglične, navadne albume za razglednice ter spominske knjige.

Bogata zaloga Konkurenčne cene

Prodajalna H. Ničman

Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 2



Yorški vojvoda pregleduje vrsto škotskih gardistov, ki so namenjeni v Palestino.

Zeleni pekel

58

Zavidam Chiquitanskih Indijancev za njihovo življenje ne. Človek iz tega rodu stoji neprenehoma v boju, ki je od vseh vojska najbolj krvav — v boju z leti, ki teko neusmiljeno. V časih — zdaj pa zdaj — se mu posreči, da zabije eno uro ali dve, toda veliko, neskončno večje je število ur, ki ubijajo njega in spreminjajo dojenčka, ki kar žari od življenjskega veselja, v lenega možaka, ki nikomur nič ne koristi, ki je sam sebi v napoto, v križ in v breme, svoji ženi pa ne pomeni nič. Spremeni se v dolgočasnega moža, v malomarnega očeta, v staro, krmežljivo, zapito okostje, ki tedne in tedne prespi v brezdelju, kvečjemu da vmes kdaj pokima z glavo.

Če je treba v tem življenju pomilovati koga, potem je treba žene, ki imajo na sebi breme, da preživljajo moža. Njihovo življenje je polno dela; ker rode otroke, ustvarja to v njih nekako napetost in odpornost. Njihovi hrbti so ravni, njihova koža je trdna. Nosijo pisana, barvita oblačila z dostojanstvenim obrazom človeka, ki si je vse to sam zaslužil.

O, če bi se vrnili jezuiti nazaj v Chiquitos, da bi spet v stolnici v San Josefu brali mašo!

Ko smo iz pogozdenega ozemlja prišli spet na glavno prometno cesto, ki drži iz

Riorta Suarez v Santa Cruz, smo si mislili, da je našega trpljenja konec. V resnici pa ni bilo nič manj podobno resnici, kakor take misli.

Naslednje tri tedne smo trpeli še dosti hujše kakor prej. Gledali smo smrti v oči od dosti bliže kakor vse dolge ure popotovanja prej, ko smo romali po stezi Rufila de Chaveza, ki ni zaznamovana na nobenem zemljevidu.

Nekaj dni, preden smo odšli iz San Joseja, nas je obiskal neznani možakar, da bi nas posvaril.

»Indijanci so se uprli, senores. Prejšnjo noč so napadli kmetijo, ki je oddaljena dve milj od tu in pobili moža, ženo in otroke. Pazite, pazite. Indijanci so tako močni in številni, da bi utegnili prodreti v sam San Jose.

Tigrovec je poznal Indijance ob reki, Guarayce, Chamacose, Caduvejce in Boroce in je bil pripravljen, da vse take govorice vzame za šalo.

»Siromaki so bili lačni in jed jim je bila tako pri rokah. Če bi bili vi gospod, tako divjaški in tako izstradani, bi celo sami zagrešili umor. Ti ljudje bi potrebovali misijonarja.

»Misijonar bi tudi ne mogel nasiti to in sto teh ljudi,« je odvrnil mož in se žalostno smehljaj. »Kako pa je z vašimi živalmi?

»Precej so izdelane,« je povedal Urrio. »Vampirji bi jih bili skoraj uničili. Kljub

temu pa vam jamčim, da bomo to pot do Santa Cruze še izdelali.

Naš prijatelj je planil na noge.

»Kaj takega bi ne smeli tvegati, senores. Oprostite, da sem tako ravnal. Toda to bi bila najčistejša blaznost. Med vami in med našim ciljem leži tristo kilometrov in slabše ceste, kakor je ta, se nisem svoj živ dan videl. Celotno ozemlje ob Amazoni je razveseljevalje. Gospoda, tam je majhna steničica, tako majhna, da je komaj videti, toda v takem številu, da zatemni sonce, tako strupena, da njen ugriz žge kakor ogenj. Če nimate mrež proti komarjem brez sleherne luknje, ne boste zatisnili niti očesa, kadar bodo te steničice blizu vas. Živali prav tako ne bodo mogle spat. Rotim vas, pošljite dva od vaših ljudi z najslabšimi konji nazaj v Gaibo, zase obdržite mežgov, kolikor jih rabite, vse drugo pa pošljite na volovskih vozeh tja.

Burrio je vprašujoče pogledal Tigrova. Zamišljeno se je poigraval s svojo brado, potem pa je izpregovoril skromno in jasno, kakor je bilo vse njegovo mišljenje:

»Če pridem v pokrajino, ki mi je tuja, pa mi kak otrok pripoveduje o kačah v nekem določenem gozdu, bom, ko pridem v ta gozd, prej vse natančno ogledal, potem pa sedel na tla.

»Prav,« je potrdil Burrio, »jaz mislim ravno tako. Tiburcio in Kosme se lahko vrmeta. Suarez in Adolfo nas bosta pa

spremljala. Še nočoj bom šel iskat kak volovski voz.

Bee-Mason se je kar na lepem vzdignil. »Stolnico moramo fotografirati,« je dejal.

Za Bee-Masona je bila častna zadeva, da ni nikdar naredil nobene fotografije ob jasnem nebu brez oblakov. Bil je umetnik v svoji stroki, z jasnim pogledom, kakršnega mora umetnik imeti. Neutrudno je iskal najučinkovitejših pogledov za fotografske posnetke in je zaničeval vsak videz ali fotografsko goljufijo.

Seveda je natanko vedel, kako fotograf lahko na sliko vriše umetne oblake, toda menil je, da to ni ne umetniško, še manj pa pošteno. Zato je rajši čakal teden dni, štirinajst dni, da, tudi po ves mesec na lepem procesiji oblakov, ki so kakor galerija s polnimi jadrji pluli čez bledomodro nebo.

Kakor vsi umetniki, je imel svoje skrbi zlasti pri slikanju cerkva. Tropski kraji, po katerih smo popotovali, so mu pri njegovem delu nudili kaj malo pomoči. Po navadi so se oblaki navlekli na nebo že okoli treh popoldne, ko sonce še ni stalo dovolj na zapadu, da bi na glavna vrata metalo zadosti ugodno luč. Kajfi tukaj, kakor drugod po svetu, so stavbe uravnane natanko po straneh neba.

Zdaj pa so se oblaki pripravljali, da bodo vstali na vzhodni strani. Žarki, ki so s sonca padali naravnost v lečo, so Bee-Masona neskončno jezili.